

บทความวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล

Development of an Instructional Model to Enhance the Characteristics of Loving - Kindness among Nursing Students Towards the Elderly

พรรณทิพา เวชรังษี¹

วิญญู อยู่นิล²

วิชัย วงษ์ใหญ่³

จิราพร เกศพิชยวัฒนา⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลและเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล ด้วยวิธีวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลตำรวจ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ในภาคการศึกษาที่ 1 และภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 16 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้เวลาในการทดลอง 110 ชั่วโมง วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 4) การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผลการศึกษาคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความปรารถนาดี 2) ความมีมิตรไมตรี 3) ความเอื้ออาทร และ 4) ความเคารพนับถือ โดยในขั้นตอนของรูปแบบมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ

-
1. นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: phantipaor@gmail.com
 2. อาจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: wai959@gmail.com
 3. รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล E-mail :wongyaiwed@gmail.com
 4. รองศาสตราจารย์ ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail :wattanaj@yahoo.com

1) ขั้นกระตุ้นการคิด 2) ขั้นสร้างจิตแห่งการเรียนรู้ 3) ขั้นลงมือปฏิบัติ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.60) นักศึกษาพยาบาล มีค่าเฉลี่ยความเมตตาต่อผู้สูงอายุสูงขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้, ความเมตตา, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This research aimed to develop an instructional model that enhances the characteristics of loving-kindness among nursing students towards the elderly and to measure its effectiveness. This study was conducted at the Police Nursing College, with sixteen participants were selected from the third-year nursing students enrolled in the first and second semester of the 2016 academic year and based on the purposive sampling technique. The experimental period was one hundred and ten hours. The research methodology of this work encompassed four continuous processes: 1) the study of fundamental information; 2) the development of an instructional model; 3) its implementation; and 4) an evaluation of its effectiveness. The results of this research can be concluded, as follows: The Four factors contributing to loving-kindness include the following 1) compassion; 2) friendliness; 3) caring; and 4) respectfulness. The learning model had three distinct stages: the stimulating thought, to create a learning mind and acting. The pattern of the instructional model was appropriate at the high level ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.60). 2. The loving-kindness characteristics of the nursing students before and after learning was significantly different at a level of .05.

Keywords : instructional model, loving-kindness, nursing students

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการพัฒนาทางด้านการแพทย์และการสาธารณสุข นำไปสู่การลดของอัตราการตาย และการเพิ่มขึ้นของอายุเฉลี่ยของประชาชน ทำให้ประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมีอายุยืนยาวมากขึ้น จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงลักษณะ

โครงสร้างและจำนวนผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และอนาคตจะก้าวเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society)

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศไทย นำไปสู่ความจำเป็นในการปรับตัวทุกด้าน เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูง

อายุ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่ต้องปรับตัวปรับใจกับการเปลี่ยนแปลงหลายรูปแบบที่เกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายของระบบต่างๆ ในร่างกาย อันนำมาซึ่งความถดถอยของสมรรถภาพ หรือมีภาวะโรคเรื้อรังต่างๆ และการปรับทางจิตใจจากสภาพต่างๆ โดยปัญหาการเจ็บป่วยเรื้อรังจะเพิ่มมากขึ้นตามอายุและมีลักษณะปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน มักป่วยหลายโรค หลายปัญหาพร้อมกัน อีกทั้ง มีสาเหตุความรุนแรง ปฏิกริยาการเปลี่ยนแปลงและการแสดงของโรค รวมทั้งโอกาสการเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ง่าย และมีลักษณะการเจ็บป่วยที่แตกต่างจากวัยอื่น (สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, 2544) ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญทำให้ผู้สูงอายุเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล และผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการรักษาและดูแลจากบุคลากรสุขภาพที่แตกต่างจากวัยอื่น โดยการดูแลผู้สูงอายุ ผู้ที่มีความใกล้ชิดคือ พยาบาล และพยาบาล มีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ

จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ปัจจุบันนำไปสู่การมีเจตคติทางลบต่อผู้สูงอายุ (Ageism) คือการมองผู้สูงอายุด้วยความลำเอียงและเหมารวมผู้สูงอายุโดยใช้อายุเป็นหลัก (Ebersole and Hess, 1998) มองผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีความเสื่อมด้านร่างกายและระดับความสามารถลดลง นำไปสู่การเหมารวม (Stereotype) ของผู้สูงอายุขึ้น ซึ่งผู้สูงอายุเองก็รับรู้สิ่งนี้และเกิดความไม่ชอบตนเอง ปฏิเสธความสามารถของตนเอง อีกทั้งการให้การดูแลผู้สูงอายุมีผู้ให้บริการสุขภาพผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่มีทัศนคติในเชิงลบต่อความสูงอายุและผู้สูงอายุ โดยได้รับอิทธิพลจากสังคมและประสบการณ์ดูแลที่ได้เข้าไปเกี่ยวข้อง

ผู้สูงอายุ การมีทัศนคติเชิงลบเช่นนั้น มีผลต่อการบำบัดรักษาที่พึงให้ผู้สูงอายุ ทัศนคติเชิงลบต่อความสูงอายุมาจากความเข้าใจผิดๆ ที่เกี่ยวกับความสูงอายุ เช่น การมีความเข้าใจว่า ความสูงอายุเป็นโรค การเชื่อว่าโรคและภาวะทุพพลภาพคู่กับความชรา หรือคนแก่ก็เหมือนกัน แก่แล้วไม่มีอะไรดีสักอย่าง

จากการศึกษาสุภรณ์ ลิ้มวิภาวอนันต์และจินตนา ยูนิพันธ์ (2535, อ้างใน จุริรัตน์ รักวิธรรม, 2543) จะพบว่า พยาบาลส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุในระดับปานกลางและพบว่า มีเจตคติในทางบวกต่อผู้สูงอายุระดับต่ำ ซึ่งทั้งความรู้ความเข้าใจและเจตคติเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการพยาบาลย่อมส่งผลต่อมิติการดูแลผู้สูงอายุ การพยาบาลผู้สูงอายุเป็นการแสดงจริยธรรมของการพยาบาลเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ป่วยสูงอายุ พยาบาลอาจมองว่า เป็นคนที่น่าเบื่อ เพราะพยาบาลต้องใช้เวลาในการดูแลมากกว่าผู้ป่วยอื่น (อภิญา โพรศรีทอง, 2536)

ดังนั้นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสูงอายุ ที่ถูกต้องแก่บุคคลต่างๆ รวมทั้งทีมสุขภาพ สามารถทำให้เจตคติเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกได้ มีความเข้าใจความสูงอายุและผู้สูงอายุมากกว่าอายุที่เป็นตัวเลขที่บ่งบอกเพียงการยืนยอนนานของคนคนหนึ่ง ย่อมทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ ละลายมายาคติ ลดความลำเอียงและการเหมารวมเหล่านั้นคือ การทำหน้าที่ของพยาบาลผู้ให้การพยาบาล (ผ่องพรรณ อรุณแสง, 2554) พยาบาลวิชาชีพผู้ให้การพยาบาลผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในกระบวนการสูงอายุในทุกมิติ เพื่อมีความเข้าใจที่ถูกต้องและมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุอันจะส่งผลต่อคุณภาพการพยาบาลผู้สูงอายุ (รุ่งฟ้า อธิราชฤทธิ์ไพศาล, 2551)

สอดคล้องกับการศึกษาเจตคติของพยาบาลต่อผู้สูงอายุ พบว่าการปรับเปลี่ยนเจตคติเชิงบวกทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (Wright, 1988)

พยาบาลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพและสามารถดูแลผู้สูงอายุด้วยความปลอดภัยมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ซึ่งเกิดขึ้นจากสิ่งนี้คือ 1) ความสามารถในการดูแลเกิดจากการมีความรู้ที่ถูกต้อง 2) มีทักษะ และทัศนคติ ในการดูแล ผู้สูงอายุ 3) มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติที่ไม่ดีให้มีการแสดงออกที่เหมาะสม รวมถึง ทัศนคติ พฤติกรรม และการปกป้องผู้สูงอายุ 4) มีความน่าเชื่อถือและเชื่อถือได้ 5) มีความเห็นอกเห็นใจ ความกรุณาและความเมตตา (Nursing Midwifery Council, 2009) โดยเฉพาะมิติทางด้านจิตใจของพยาบาลที่จะต้องเร่งสร้างให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนนั้น ดังเช่น ความรักอย่างแท้จริงหรือความเมตตา (Loving kindness) เป็นความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขและเป็นคุณธรรมที่เป็นฐานที่จะทำให้เกิดความเมตตา กรุณา มุจิตาและอุเบกขา ผู้ที่มีเมตตาจะมีความจริงใจโดยจะคิดพูดทำทุกอย่างตามกำลังความสามารถ เพื่อช่วยให้สบายกายสบายใจ ช่วยให้หายร้อน ช่วยให้หายทุกข์ นอกจากนี้ผู้ที่เมตตาทุกคนจะสนิทยินดี อบอุ่นเมื่อได้อยู่ใกล้ และมีปัญญาที่คิดดี คิดเป็นเหตุเป็นผล (สมเด็จพระญาณสังวร, 2556) และเมื่อได้รับการฝึกผู้ที่ได้รับประสบการณ์จากการฝึกความเมตตา กรุณา อารมณ์ดี ความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น รู้สึกใกล้ชิดกับคนอื่นมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองมากขึ้น รู้สึกถึงจิตวิญญาณเพิ่มขึ้นและไม่รู้สึกไม่ติดผู้อื่น (Sprecher; & Fehr, 2006) ดังนั้น ความเมตตาจึงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดในนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้มีความ

ปรารถนาดีต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเมตตาพื้นฐานของคุณธรรม หากเกิดขึ้นแล้วจะทำให้นักศึกษาที่มีความรักต่อผู้สูงอายุและสามารถให้การดูแลได้อย่างครอบคลุมทุกมิติ

ปัจจุบันหลายประเทศให้ความสนใจและสร้างแนวทางการพัฒนาพยาบาลผู้สูงอายุให้มีความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างองค์รวม โดยเริ่มมีการกำหนดสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีให้ชัดเจนเพื่อตอบสนองความต้องการพยาบาลผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นตามประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (American Association of Colleges of Nursing, 2010) สำหรับการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ในปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดเนื้อหาภายใต้มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2552 การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ มีเนื้อหาและทักษะตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2552 ทั้งหมด 6 ด้าน ซึ่งนับว่า เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะต่างๆ มากกว่าการเรียนการสอนในสาขาอื่นๆ และทักษะที่สำคัญโดดเด่นของวิชาชีพพยาบาลคือ ทักษะทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมสืบเนื่องจากวิชาชีพพยาบาลต้องดูแลผู้ป่วยด้วยมาตรฐานและจริยธรรมทั้งทางวิชาชีพและความคาดหวังจากสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญที่พยาบาลจะมีการปลูกฝังภายใต้วิชากฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ

นอกจากนี้หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ต้องจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุตามมาตรฐานที่สภาการพยาบาลกำหนด ซึ่งมีขอบเขต

เนื้อหาที่เป็น ร่างวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุไว้ แต่ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จะนำเนื้อหาเข้าไปผสมผสานกับวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ซึ่งแนวคิดการการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุมีความแตกต่างกัน ทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ดังนั้น จึงทำให้นักศึกษามีโอกาสที่จะขาดความรู้และทักษะในการพยาบาลผู้สูงอายุที่ครอบคลุมตามการกำหนดของสภาการพยาบาล เนื่องด้วยเนื้อหาที่นักศึกษาได้รับจึงขึ้นอยู่กับผู้สอนและการวางแผนการสอนของแต่ละสถาบันที่ให้ความสำคัญกับปัญหาการพยาบาลผู้สูงอายุหรือไม่ และขาดการส่งเสริมการสร้างคุณลักษณะที่แน่นชัดของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีที่เข้ากับบริบทการดูแลผู้สูงอายุในสังคมไทย เพื่อให้สร้างความตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อผู้สูงอายุในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจะทำให้ลดการเกิดอคติและรังเกียจในการดูแลผู้สูงอายุ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะของพยาบาลที่มีความเมตตาต่อผู้สูงอายุและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลสามารถให้การดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวมได้ในทุก ๆ มิติและสอดคล้องกับปัญหาความต้องการพยาบาลของผู้สูงอายุ ตลอดจนทั้งบริบทของผู้สูงอายุและครอบครัวไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล

3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

เป็นการรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตาต่อผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนาความเมตตา แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ แนวคิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการจัดการเรียนรู้ และแนวการจัดการเรียนรู้จาก เรื่องเล่า ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ และการตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของคุณลักษณะด้านความเมตตาต่อผู้สูงอายุจากผู้เชี่ยวชาญสำหรับนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตา แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ แนวคิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ และแนวการจัดการ

เรียนรู้จากเรื่องเล่า แล้วทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล พื้นฐานจากทฤษฎีและแนวคิดความเมตตา แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ แนวคิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ และแนวการจัดการเรียนรู้จากเรื่องเล่า ผู้สูงอายุมาสร้างแบบสอบถาม วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ สำหรับนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล

ขั้นตอนที่ 1.3 การศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ โดยใช้ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา อาจารย์พยาบาลผู้สูงอายุ พยาบาลวิชาชีพ และผู้สูงอายุเกี่ยวกับความหมายของความเมตตาต่อผู้สูงอายุ และพฤติกรรมความเมตตาต่อผู้สูงอายุ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลและออกแบบการเรียนรู้รายละเอียดการดำเนินการมีดังนี้

1. วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ สำหรับนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง

คุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล

2. การกำหนดกลุ่มผู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา อาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพและผู้สูงอายุ

3. เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับความหมายของความเมตตาต่อผู้สูงอายุและพฤติกรรมความเมตตาต่อผู้สูงอายุนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลและออกแบบการเรียนรู้

4. ตรวจสอบเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลให้สอดคล้องกับขั้นตอนที่ 1 ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลฉบับร่าง เป็นการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลฉบับร่าง มีองค์ประกอบ ได้แก่ สภาพปัญหา และความจำเป็นของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ หลักการ

ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพปัญหาและความจำเป็นของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา อาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ ผู้สูงอายุ และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อนำมากำหนดเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ

2. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานมาพิจารณากำหนดแนวคิดและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

3. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการกำหนดความมุ่งหวังให้เกิดขึ้นด้วยความคาดหวังว่าเมื่อดำเนินการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แล้วจะสามารถบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้น

4. สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุมากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ โดยแบ่งสาระการเรียนรู้เป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยแต่ละหน่วยประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2.2 การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ผู้เชี่ยวชาญเป็นอาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างรูปแบบแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 2.3 การสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะความเมตตา 2 ฉบับ คือ แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบการเขียนอนุทินนักศึกษาพยาบาล

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลไปทดลองนำร่องและทดลองใช้จริงกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 3.1 การทดลองนำร่อง (Pilot Study) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์จริง โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2559 วิทยาลัยพยาบาลตำรวจที่กำลังศึกษารายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ 2 จำนวน 3 ชั่วโมงในช่วงต้นภาคการศึกษาตอนต้นและวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 จำนวน 1 กลุ่มในช่วงต้นภาคการศึกษาปลาย ประจำปีการศึกษา 2559

ขั้นตอนที่ 3.2 การทดลองใช้จริงเป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษา

พยาบาลทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาล ศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปี 2559 วิทยาลัยพยาบาลตำรวจที่กำลังศึกษาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ช่วงปลายภาคการศึกษาตอนต้น และวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ ช่วงปลายภาคการศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2559 โดยใช้แบบแผนการทดลอง one group pretest-posttest design

การวิเคราะห์ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพโดยศึกษาพฤติกรรมและการดูแลผู้สูงอายุในระหว่างฝึกปฏิบัติงาน ศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการดูแลของนักศึกษาพยาบาล ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาหลังจากการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลง มีวิธีดำเนินการดังนี้ (ชาย โพธิ์สีดา. 2547: 186 - 205)

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในกลุ่มทดลอง จำนวน 16 คน อาจารย์นิเทศ จำนวน 2 คนและผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลจากนักศึกษาในกลุ่มทดลอง จำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจากการศึกษาหลักการและกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดูแลของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองในระหว่างการเรียนการสอน รวมทั้งทำการสนทนากลุ่มกับนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง และสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศ

เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้หลังจากที่การเรียนรู้สิ้นสุดลง จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำผลจากการวิเคราะห์ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลทั้งจากวิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ได้แก่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ จำนวน 16 คนที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบวัดคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล การ

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผ่านการประเมิน
โดยจากผู้เชี่ยวชาญ

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (induction)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ศึกษา ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการ ดูแลของนักศึกษาพยาบาล ศึกษาพฤติกรรมการ ดูแลผู้สูงอายุในระหว่างฝึกปฏิบัติงานและนักศึกษา หลังจากการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลง โดยใช้สถิติ วิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ยเลขคณิตของข้อมูลที่ได้ จากกลุ่มตัวอย่างและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสามารถ สังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเมตตา ต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลได้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความปรารถนาดี 2) ความมีมิตรไมตรี 3) ความเอื้ออาทร 4) ความเคารพนับถือ 5) จิตใจ อ่อนโยน โดยแต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ความปรารถนาดี หมายถึง การเอาใจ ใส่ ห่วงใยต่อผู้สูงอายุทั้งในด้านความคิดและการก ระทำอยากให้ผู้สูงอายุมีความสุข โดยมีทัศนคติและ เอาใจความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ ของผู้สูงอายุ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“มีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ เอาใจการ เปลี่ยนแปลงตามวัยและสามารถดูแลผู้สูงอายุได้ โดยไม่รู้สึกเป็นภาระหรือเบื่อหน่าย”

“การกระทำทุกอย่างที่ทำให้มีความสุข ทั้งกายและใจ”

“การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แสดงออก ถึงความปรารถนาดีต่อกัน ด้วยการกระทำ กิริยา ท่าทางและคำพูด โดยการปฏิสัมพันธ์นี้เป็นผลที่ เกิดจากความเข้าใจและตระหนักในความเป็น บุคคล คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งส่งผลให้ความเมตตาที่บุคคลหนึ่งมีให้กับแต่ละ บุคคลมีความแตกต่างกัน”

“ให้ความรักให้ความอบอุ่น”

2. ความมีมิตรไมตรี หมายถึง การมีวาจา สุภาพและใบหน้ายิ้มแย้มเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ผู้สูงอายุ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“เอาใจกระบวนการสูงอายุ เอาใจความ แตกต่างระหว่างบุคคล มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ มีสัมพันธ์ภาพที่ดี มีจิตอาสา มีความยืดหยุ่น มีเหตุ มีผล”

“ยิ้มแย้ม แจ่มใสให้ความรักความเอ็นดู ผู้สูงอายุด้วยความเต็มใจ”

“ให้ความสนุกสนาน ไม่เครียด ทำให้ สดชื่น ดูแลดีเอาใจใส่ทุกคน ได้ออกกำลังกาย พุดคุย”

3. ความเอื้ออาทร หมายถึง การช่วย เหลือผู้สูงอายุด้วยความเต็มใจและมีความอดทน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังตัวอย่าง คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“มีความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ มีความ เป็นมิตร”

“การเข้าใจเห็นใจและต้องการให้การดูแลช่วยเหลือให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีปลอดภัยจากการเจ็บป่วย”

“ความรู้สึกดี อยากช่วยเหลือ อยากทำอะไรให้”

“ต้องนั่ง ใจเย็น เข้าใจในความเสื่อมของร่างกาย”

“มันทำให้ผู้สูงอายุได้ดีใจ ได้มีกำลังใจ ในการที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป อย่างมีคุณภาพ”

4. ความเคารพนับถือ หมายถึง การเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละบุคคล ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“มีความเคารพต่อผู้สูงอายุ ดูแลช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุได้ทำในสิ่งที่ต้องการ”

“การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลที่แสดงออกถึงความปรารถนาดีต่อกัน ด้วยการกระทำกิริยาท่าทางและคำพูด โดยการปฏิสัมพันธ์นี้เป็นผลที่เกิดจากความเข้าใจและตระหนักในความเป็นบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งส่งผลให้ความเมตตาที่บุคคลหนึ่งมีให้กับแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน”

5. จิตใจอ่อนโยน เป็นผู้มีจิตใจอันละเอียดอ่อน นุ่มนวล ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ต้องนั่ง ใจเย็น เข้าใจในความเสื่อมของร่างกาย”

“ให้ความรัก ความอุ่นด้วยความจริงใจและเต็มใจ”

“ให้ความรักให้ความอบอุ่น”

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสามารถวิเคราะห์ได้ทั้งหมด 5 องค์ประกอบนั้น เมื่อ

วิเคราะห์เป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล พบว่าจิตใจอ่อนโยนเป็นคุณลักษณะภายในของความปรารถนาดี จึงสามารถสรุปองค์ประกอบคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ ความปรารถนาดี ความมีมิตรไมตรี ความเอื้ออาทรและความเคารพนับถือ

2. ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และการบันทึกบทสนทนาของนักศึกษาพยาบาล

2.1 พฤติกรรมด้านการเรียน พบว่านักศึกษาพยาบาลยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลผู้สูงอายุ เมื่อฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุจึงมีความไม่มั่นใจ กังวลใจและรู้สึกเครียด แต่นักศึกษามีความสุขและ ชอบให้การดูแลผู้สูงอายุในชุมชนที่มีสุขภาพดี การฝึกปฏิบัติในชุมชนทำให้นักศึกษาพยาบาลสามารถเห็นความแตกต่างกับผู้สูงอายุที่ห่อผู้ป่วย โดยนักศึกษาสามารถเห็นมิติที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผู้สูงอายุมากขึ้น

2.2 รูปแบบของการจัดการเรียนรู้ พบว่ามีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทางด้านความรู้ของผู้เรียน จึงมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างความรู้ ในส่วนการสร้างทัศนคติและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุยังไม่มีกระบวนการที่ชัดเจน รวมทั้งการประเมินผลพฤติกรรมด้านจิตใจ

2.3 พฤติกรรมของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อผู้สูงอายุ พบว่า นักศึกษาพยาบาลเมื่อลงไปฝึกปฏิบัติในชุมชนและได้ดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาพยาบาลดี จะทำให้นักศึกษามีความผูกพันและอยากช่วยเหลือผู้สูงอายุในด้านต่างๆ

3. ผลการศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล ดังนี้

ความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล หมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้สูงอายุด้วยการเอาใจใส่ ห่วงใย มีมิตรไมตรี เอื้ออาทรและให้ความเคารพนับถือต่อผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ และตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

1. ความปรารถนาดี หมายถึง การแสดงออกของนักศึกษาพยาบาลที่มีความเอาใจใส่ ห่วงใยผู้สูงอายุทั้งในด้านความคิดและการกระทำ ยากให้ผู้สูงอายุมีความสุข

1.1 การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ

1.2 การเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ

2. ความมีมิตรไมตรี หมายถึง การแสดงออกของนักศึกษาพยาบาลที่ใช้วาจาสุภาพและแสดงออกผ่านใบหน้ายิ้มแย้มในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

2.1 การพูดจาที่สุภาพอ่อนหวาน

2.2 การมีสีหน้ายิ้มแย้ม

3. ความเอื้ออาทร หมายถึง นักศึกษาพยาบาลช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยความเต็มใจและเข้าใจผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3.1 การช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยความเต็มใจ

3.2 การอดทนต่อผู้สูงอายุ

4. ความเคารพนับถือ คือการแสดงออกของนักศึกษาพยาบาลที่เคารพในความเป็นมนุษย์

ของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละบุคคล

4.1 การให้เกียรติและยกย่องผู้สูงอายุ

4.2 ความอ่อนน้อมต่อผู้สูงอายุ

4.3 การเข้าใจและคำนึงถึงความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละบุคคลและวัยอื่นๆ

3. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการศึกษาสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยการใช้ประสบการณ์เป็นส่วนสำคัญให้เกิดการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เหตุผลระหว่างผู้เรียน เพื่อก่อให้เกิดการตระหนักในรู้ตนเอง จนเกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อผู้สูงอายุ ทำให้สามารถตัดสินใจหาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุได้เหมาะสมและสอดคล้องกับคุณลักษณะความเมตตา สามารถสรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล ได้ดังนี้

1. ขั้นตอนกระตุ้นการคิด จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เรื่องเล่า ไร่คุณธรรม : ผู้สูงอายุในความทรงจำของฉัน และร่วมการใคร่ครวญด้วย วิจารณ์ญาณเกี่ยวกับเรื่องเล่าใช้วาจาธรรมที่เกิดจากใคร่ครวญ โดยนักศึกษาให้ความสนใจอ่านงานเขียนเรื่องเล่าจากเพื่อนและสามารถใช้เหตุผลความคิดเห็น เหตุผลแสดงความคิดเห็นและรับฟังได้ หลังจากนั้นร่วมกันสรุปประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ

2. ขั้นสร้างจิตแห่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรม

การเรียนรู้โดยใช้เว็บโปรแกรม edmodo และแอปพลิเคชันต่างๆ มาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนได้ตลอดเวลาและสถานที่ที่สามารถแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาพร้อมทั้งการสอนเนื้อหาความรู้ในห้องเรียนด้วยสื่อสไลด์อิเล็กทรอนิกส์ และมีกิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุสุขภาพดี ณ สวนลุมพินี โดยการใช้แบบสำรวจสุขภาพผู้สูงอายุด้วยแบบประเมินสุขภาพผู้สูงอายุและการสำรวจกิจกรรมและนันทนาการของผู้สูงอายุในสวนลุมพินี ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ที่หลากหลายรูปแบบและเกิดประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุเห็นแนวทางการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี โดยสามารถใช้เหตุผลความคิดเชิงเหตุผลแสดงความคิดเห็นและรับฟังได้ หลังจากนั้นร่วมกันสรุปประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับ คุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ เพื่อสร้าง องค์ความรู้และทัศนคติที่ดีกับผู้สูงอายุ

3. ขั้นลงมือปฏิบัติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาลงฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ ณ ชุมชนวัดชัยมงคล โดยได้รับมอบหมายให้ดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ และเข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุข 5 จุฬาลงกรณ์ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนวัดชัยมงคล โดยกิจกรรมต่างๆ จะเป็นกิจกรรมที่สร้างการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุและอาจารย์พยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุขเป็นตัวแทนด้านการดูแลผู้สูงอายุ โดยเป็นตัวอย่างในการดูแลผู้สูงอายุและความเมตตาที่มีต่อผู้สูงอายุ โดยนักศึกษาพยาบาลสามารถใช้เหตุผลความคิดเชิงเหตุผลแสดง

ความคิดเห็นและรับฟังได้ หลังจากนั้นร่วมกันสรุปประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ

4. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 4.20, S.D. = 0.60) นักศึกษาพยาบาลและมีค่าเฉลี่ยความเมตตาต่อผู้สูงอายุสูงขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้คุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล จากการบันทึกอนุทินในแต่ละขั้นตอนแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงตนเองและเกิดเปลี่ยนแปลงภายในตนเองของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละด้าน ได้แก่ ความปรารถนาดี ความเอื้ออาทร ความมีมิตรไมตรี ความเคารพนับถือ บันทึกไว้ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“เหลืออีกหนึ่งวันในการฝึกที่ชุมชนหนูรู้สึกว่ามันเร็วมากเลยคะจากวันแรกจนถึงวันนี้ไม่รู้ว่าทำอะไรไปมากแค่ไหนแล้ว แต่พอมารู้ตัวอีกทีก็ได้ทั้งความรู้ความผูกพันและความรักที่มาจากผู้สูงอายุทุกท่าน ยิ่งอยู่นานยิ่งรู้สึกเหมือนยิ่งผูกพันคะวันนี้หนูได้ไปเที่ยวบ้านของผู้สูงอายุของเพื่อนตั้งหลายคนคะ ไปคุยกับคุณลุงคุณป้าอาม่าอากง ได้รู้ว่ายังมีผู้สูงอายุอีกมากที่น่ารักและพร้อมจะให้อ้อมลรวมถึงความรู้เราด้วยคะ พรุ่งนี้เป็นวันสุดท้ายที่จะได้ไปอยู่กับคุณป้าใจหายเหมือนกันนะคะเหมือนคนเจอกันทุกวัน คุยกันทุกวัน อยู่ๆ ก็หายไป หนูไม่รู้จะเอาอะไรให้คุณป้า ไม่รู้จะทำอะไรให้คุณป้า ก็เลยคิดกับเพื่อนว่าอยากให้ป้ามีความสุขที่แข็งแรงและปลอดภัย จึงมอบไม้เท้าที่คุณป้าใช้ประคองเดินน่าจะดีกว่าคะ เพราะมันจะช่วยให้

คุณป้าไม่เกิดอุบัติเหตุและทำให้ทุกครั้งที่คุณป้าเห็น มั่นคุณป้าจะจำหนูและเพื่อนได้ค่ะ”

“วันนี้เป็นวันที่สนุกและอึ้งใจจะเป็นวันสุดท้ายแล้วรู้สึกว่ามันสั้นมากๆ ค่ะ ที่นี้สอนและให้อะไรหลายๆ อย่างดีใจที่เห็นรอยยิ้มของผู้สูงอายุ วันนี้ได้มอบนวัตกรรมและของขวัญเล็กๆ น้อยๆ ให้กับผู้สูงอายุ และขอบพระคุณผู้สูงอายุอาจารย์ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำคอยช่วยเหลือทุกอย่างค่ะ”

“วันนี้ไปรำล้าและมอบของให้คุณย่า ก็ใจหายค่ะที่จะไม่ได้มาดูแลอีก คุณย่าก็เศร้าๆ เหมง เพราะไม่มีลูกสาวและอยู่คนเดียวบ่อย ไม่ค่อยมีคนคุยด้วย พอนักศึกษากลับก็คงจะคิดถึงน่าดู”

การอภิปรายผล

1. คุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ ของนักศึกษาพยาบาลมี 4 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความปรารถนาดี เป็นคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลต้องมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุและเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ เมื่อนักศึกษาพยาบาลมีความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณของ วัยผู้สูงอายุว่า มีความแตกต่างจากวัยอื่นๆ โดยเฉพาะทางด้านร่างกาย มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (จรัสรัตน์ รักวิธรรม, 2543: 56) จะทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุและให้การพยาบาลที่เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ว่า พยาบาลวิชาชีพผู้ให้การพยาบาลผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในกระบวนการสูงอายุในทุกมิติ เพื่อมีความเข้าใจที่

ถูกต้องและมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุอันจะส่งผลต่อคุณภาพการพยาบาลผู้สูงอายุ (รุ่งฟ้า อธิราชวรไพศาล, 2551) สอดคล้องกับการศึกษาเจตคติของพยาบาลต่อผู้สูงอายุ พบว่า การปรับเปลี่ยนเจตคติเชิงบวกทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (Wright, 1988 : 813-820)

องค์ประกอบที่ 2 ความมีมิตรไมตรี เป็นคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลที่ประกอบด้วยการพูดจาที่สุภาพอ่อนหวานและมีสีหน้ายิ้มแย้ม เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เป็นไปตามวัยที่เพิ่มมากขึ้น จิตใจก็ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงไม่ต้องการดูแลด้วยการพูดจาหยาบคายและให้การพยาบาลแบบเร่งรีบ ไม่นุ่มนวล นอกจากนี้ยังต้องการให้มีเวลาพูดคุยกับผู้สูงอายุมากขึ้น มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มและวาจาไพเราะอ่อนหวาน (จรัสรัตน์ รักวิธรรม, 2543: 63-66) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประไพ น้อยจ้อย (2540) ที่พบว่า ผู้สูงอายุไม่ต้องการให้พยาบาลปฏิบัติ คือ การพูดจาหยาบคาย ให้การพยาบาลเร่งรีบ ไม่นุ่มนวลและการส่งเสริมสุขภาพตามลำดับส่วนด้านการรักษาอยู่ในระดับสูง โดยกิจกรรมการพยาบาลที่ต้องการตามการรับรู้ของผู้ป่วยผู้สูงอายุ 3 อันดับแรก ได้แก่ การบอกให้ทราบวัตถุประสงค์หรือเหตุผลก่อนให้การพยาบาล อธิบายให้ทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยและอธิบายถึงผลและฤทธิ์ข้างเคียงของยา ในด้านการป้องกันโรคอยู่ในระดับสูง

องค์ประกอบที่ 3 ความเอื้ออาทร เป็นคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลต้องมีการช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยความเต็มใจและความอดทนต่อผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้อง

กับ สปรีเซอร์; ฟิทร์; และ ซิมเมอร์แมน (2007: 543-549) กล่าวว่า พฤติกรรมช่วยเหลือที่แสดงถึงความเมตตาการุณาได้ดีที่สุด ได้แก่ การแสดงความเห็นอกเห็นใจ การดูแลเอาใจใส่ การดูแลเมื่อเจ็บป่วย การช่วยเพื่อนเมื่อมีปัญหา การสอบถามและรับฟังเมื่อรู้สึกท้อแท้ และจากการศึกษาของมณี อารานันท์กุลและคณะ (2557:10) พบว่า ความอาทรต่อผู้ป่วย หมายถึง ความเอาใจใส่ เป็นห่วงเป็นใย ตามการรับรู้ของผู้บริหารทางการพยาบาล ให้ข้อมูลว่า พยาบาลส่วนใหญ่ได้ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล เห็นอกเห็นใจ มีเมตตาการุณา และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ป่วย สังเกตอาการของผู้ป่วยและให้การพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย และการช่วยเหลือโดยไม่รับสิ่งตอบแทน ในที่นี้คือการให้ด้วยใจแล้วทำให้คนอื่นมีความสุข หอมทุกข์ หรือ ความเจ็บปวด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เล่าว่า พยาบาล ส่วนใหญ่มีพื้นฐานเรื่องจริยธรรมและคุณธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ส่วนใหญ่มีความเป็นวิชาชีพใน การดูแลผู้ป่วยอย่างเต็มใจทุกเวอร์ และส่วนใหญ่ทุ่มเทกับการให้การดูแลกับผู้ป่วยอย่างเต็มที่โดยไม่หวังจะได้รับอะไรจากผู้ป่วย เนื่องจากการเป็นปฏิบัติหน้าที่และการทำประโยชน์เพื่อบุคคลอื่น แต่ในการกระทำดังกล่าวส่งผลให้ผู้ป่วยเกิดความพึงพอใจ ประทับใจและให้ขอตอบแทนหรือการชมเพื่อเป็นการขอบคุณ ในด้านความสามารถดูแลผู้ป่วยของพยาบาลต้องคำนึงถึงความปลอดภัย มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ซึ่งเกิดขึ้นจากสิ่งนี้ คือ 1) ความสามารถในการดูแลเกิดจากการมีความรู้ที่ถูกต้อง 2) มีทักษะ และทัศนคติในการดูแลผู้ป่วย 3) มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติที่ไม่ดีให้มีการแสดงออกที่เหมาะสมรวมถึง ทัศนคติ พฤติกรรม และ การปกป้อง

ผู้สูงอายุ 4) มีความน่าเชื่อถือและเชื่อถือได้ 5) มีความเห็นอกเห็นใจ ความกรุณาและความเมตตา (Nursing Midwifery Council, 2009)

องค์ประกอบที่ 4 ความเคารพนับถือ เป็นคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลต้องมีการให้เกียรติและยกย่องผู้สูงอายุ ความอ่อนน้อมต่อผู้สูงอายุ การเข้าใจและคำนึงถึงความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละบุคคลและวัยอื่นๆ เนื่องด้วยผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนทางด้านสังคมที่มีการเปลี่ยนบทบาทจากหัวหน้าครอบครัวมาเป็นผู้พึ่งพาอาศัย หรือหน้าที่การงานทางสังคมลดลง ทั้งความสัมพันธ์ทางสังคมที่ลดลง เพราะไม่ได้ออกไปข้างนอก สิ่งเหล่านี้หากไม่ได้รับการเอาใจใส่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ ต่อมา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจรัสรัตน์ รักวิธรรม, (2543: 66) พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้แสดงกิริยาที่สุภาพอ่อนน้อม รับฟังเหตุผล เนื่องด้วยวัฒนธรรมไทยให้การยกย่องให้เกียรติและเคารพผู้สูงอายุ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน โดยคนที่เป็นผู้ใหญ่จะถูกเรียกว่า ลุง ป้า ตา หรือยาย ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะได้รับการแสดงออกถึงความเคารพนับถือ นอกจากนี้ ทั้งความรู้ความเข้าใจและเจตคติเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการพยาบาลย่อมส่งผลต่อมิติการดูแลผู้สูงอายุ การพยาบาลผู้สูงอายุเป็นการแสดงจริยธรรมของการพยาบาลเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ป่วยสูงอายุ พยาบาลอาจมองว่าเป็นคนที่ น่าเบื่อ เพราะพยาบาลต้องใช้เวลาในการดูแลมากกว่าผู้ป่วยอื่น (อภิญา โปธิศรีทอง, 2536) ซึ่งสอดคล้อง กับการศึกษาของเจนจิรา แก่นยะกุล (2547) พบว่า พฤติกรรมการดูแลของพยาบาลตามการรับรู้ของผู้ป่วยสูงอายุไทยพุทธในโรงพยาบาลที่

เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาลศูนย์ภาคใต้ เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า การให้ความเคารพในศักดิ์ศรีคุณค่าของผู้ป่วยและกิริยามารยาทเป็นพฤติกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุดตามลำดับ

2. รูปแบบการจัดการจัดการการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มี 3 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นคิด ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนแรก เพื่อกระตุ้นความคิดภายในของนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อปรับความคิดและประสบการณ์เดิมของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mezirow (1991) ตรวจสอบตนเอง (Self-examination) เป็นการตรวจสอบความเชื่อของตนเอง การยึดถือปฏิบัติของตนเอง เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเอง มองเห็นความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมรอบข้างและมุมมองของตนเองที่มีต่อโลก ซึ่งกระบวนการทบทวนชีวิตนี้ทำให้ผู้ทบทวนได้เห็นภาพระบบความคิดของตนเองซึ่งเป็นระบบภายในที่แสดงออกสู่ภายนอก โดยขั้นตอนนี้ใช้กิจกรรมการเล่าเรื่องในหัวข้อเรื่องเล่า เราคุณธรรม : ผู้สูงอายุในความทรงจำของฉัน ซึ่งการเล่าจากประสบการณ์จะให้ข้อมูลที่สามารถใช้ตีความและทำให้รับรู้ได้ในระดับความคิดรวบยอด นอกจากนี้การเล่าเรื่องยังเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นขัดแย้ง เชิงจริยธรรมและการพัฒนาความสามารถใน การตัดสินใจเชิงจริยธรรมในบริบททางการพยาบาลการเล่าเรื่องให้อีกโอกาสในการทำ ความเข้าใจประเด็นขัดแย้ง เชิงจริยธรรม (อภิญา อินทรลักษณ์, 2554) ซึ่งในขั้นตอนนี้ใช้การใคร่ครวญด้วยวิจารณญาณและ

วาทกรรมที่เกิดจากใคร่ครวญ เพื่อให้เกิดความกระจ่างในค่านิยมร่วมกัน คือ ความเมตตาต่อผู้สูงอายุและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเล่า ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีโอกาแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุในความทรงจำ ทำให้เกิดการตั้งคำถามและการเสนอแนะส่วนตัว เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และหาข้อสรุปจากการเรียนรู้จากเรื่องเล่า

ขั้นที่ 2 สร้างจิตแห่งการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนต่อยอดจากขั้นกระตุ้นคิดที่สร้างทัศนคติและความเมตตาต่อผู้สูงอายุ ซึ่งนักศึกษาพยาบาลต้องมีองค์ความรู้จึงจะสามารถให้การดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ตามมาตรฐานของวิชาชีพ ดังนั้นการเรียนการสอนเพื่อสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและความรู้ไม่ใช่มาจากการสอนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว หากผู้เรียนได้เรียนรู้แบบผสมผสานทั้งความรู้จากภายในและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง มองเห็นความสำคัญในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่และความรู้เก่าได้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ใช้เว็บโปรแกรม edmodo เพื่อส่งเสริมผู้เรียน สอดคล้องกับการเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งความรู้ การส่งเสริม และสร้างกลไกเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) และการเรียนการสอนเชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง (เนาวนิตย์ สงคราม, 2555) ซึ่งผลของการวิจัยในขั้นตอนสร้างความรู้สอดคล้องกับจริภา อรรถพร

และประกอบ กรณีกิจ (2556: 134) รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ มีลักษณะที่สอดคล้องกัน คือ มีกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการในการเรียนรู้ การที่ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม และการใช้เครื่องมือในการเรียนการสอนที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการปรับพฤติกรรม การเรียนรู้ด้วย และขั้นตอนนี้มีกิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุโดยการสื่อสารและประเมินปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ ทำให้นักศึกษาได้สัมผัสการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ Jung Hee Kim (2006:645 - 651) พบว่า นักศึกษาที่มีการสื่อสารกับผู้สูงอายุที่ดี มีความสนใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุและมีประสบการณ์เคยใช้ชีวิตกับผู้สูงอายุ ทำให้มีทัศนคติที่ดีมีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุ สมองเสื่อมและผู้สูงอายุทั่วไป

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ นักศึกษาพยาบาลมีประสบการณ์มากขึ้นโดยการใช้ความรู้และฝึกทักษะการพยาบาลผู้สูงอายุด้วยความเมตตาต่อผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ Mezirow (1991) ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้และทักษะในการปฏิบัติการเป็นขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมในด้านองค์ความรู้เพื่อการปฏิบัติ ซึ่งบุคคลหรือกลุ่ม ผู้ร่วมปฏิบัติจะไฝหาความรู้และทักษะในการนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย สำหรับการจัดการเรียนรู้ที่จัดประสบการณ์ด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ ควรใช้วิธีการหลายอย่างผสมผสาน เช่น การมอบหมายงาน การแนะนำแหล่งบริการในชุมชน การให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุใน

ชมรมและศึกษาดูงานในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ และชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง และเห็นสภาพที่เป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษามีความเข้าใจถึงปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุได้มากขึ้น (ลินดา คล้ายปักชี, 2538:145 - 146) และสอดคล้องกับศรีเกียรติ อนันต์สวัสดิ์ (2540) ที่พบว่า การสอดแทรกจริยธรรมในวิชาปฏิบัติจะมีประสิทธิภาพดีกว่าการเรียนรู้ในภาคทฤษฎี

ข้อเสนอแนะ

1. ขั้นตอนลงปฏิบัติอาจมีโอกาสนพบประสบการณ์ที่เป็นเชิงลบจากพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ทำให้นักศึกษามีทัศนคติที่ไม่ดี ผู้สอนต้องสะท้อนคิดและเสริมแรงบวกให้กับนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาเข้าใจพฤติกรรมของผู้สูงอายุ
2. การพัฒนาคุณลักษณะความเมตตาต่อผู้สูงอายุ นักศึกษาควรจะต้องได้รับการส่งเสริมความเมตตาในการเรียนการสอนด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพให้เป็นรูปธรรมและเป็นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถนำมาบูรณาการเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในนักศึกษาพยาบาลตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ไปจนถึงการศึกษาใน นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ทั้งในระยะสั้นและแบบระยะยาว เพื่อศึกษาพัฒนาการของผู้เรียน
2. ควรทดลองครั้งต่อไปควรพัฒนาเครื่องมือในการวัดพฤติกรรมความเมตตาต่อผู้สูงอายุที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ผลที่ครอบคลุมมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้นเพื่อให้ผลการศึกษาที่น่าเชื่อถือมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จूरรัตน์ รักวิธรรม. (2543). *ความต้องการพยาบาลปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการพยาบาลที่ได้รับของผู้สูงอายุในโรงพยาบาล*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร มหาบัณฑิต สาขา การพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิระภา อรรถพร และประกอบ กรณีกิจ. (2556). *การพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- เจนจิรา แก่นยะกุล. (2547). *พฤติกรรมและการดูแลของ พยาบาลตามการรับรู้ของผู้ป่วยสูงอายุไทยพุทธในโรงพยาบาลที่เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาลศูนย์ภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตร มหาบัณฑิต สาขากการพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต หาดใหญ่.
- ชายโพธิสิตา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินต์แอนด์พับลิชชิง.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2555). *การพัฒนารูปแบบการเรียน การสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างองค์ความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนิสิตนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. การวิจัยเงินอุดหนุนงบประมาณแผ่นดิน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผ่องพรรณ อรุณแสง. (2554). *การพยาบาลปัญหาสำคัญของผู้สูงอายุ : การนำไปใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนา.
- พระญาณสังวร, สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2556). *รศแห่งความเมตตาชุ่ม เย็นยิ่งหนัก*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เมตตาพร.
- มณี อาภาวรรณกุล, วรณภา ประไพพานิช, สุภาณี เสนาดีสัยและพิศสมัย อรทัย. (2557). *จริยธรรมในการปฏิบัติ การพยาบาลของพยาบาลไทย ตามการรับรู้ของผู้บริหารทางการพยาบาล*. *วารสารสภาการพยาบาล*. 29 (2) เมษายน - มิถุนายน.
- รุ่งฟ้า อธิราชบุรีไพศาล. (2551). *สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การพยาบาลผู้สูงอายุ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลินดา คล้ายปักซี่. (2538). *การวิเคราะห์หลักสูตรและจัด ประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุในหลักสูตรพยาบาลศาสตร ระดับปริญญาตรีและเทียบเท่า*. ปริญญาานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิชัย จิตะพันธุ์กุล. (2544). *หลักสำคัญของเวชศาสตร์ ผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ : สาขาเวชศาสตร์และพฤติกรรมวิทยาภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *รายงานการติดตามและประเมินสถานภาพการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ศรีเกียรติ อนันต์สวัสดิ์. (2540). *การพัฒนารูปแบบการสอนบูรณาการเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา โปธิศรีทอง. (2536). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุของพยาบาลในสังกัดกรมการแพทย์กระทรวง สาธารณสุข*. ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต (พฤติกรรมศาสตร). สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร.

อภิญญา อินทรรัตน์. (2554). *การวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล : การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เรื่องเล่าจากประสบการณ์*. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

American Association of Colleges of Nursing. (2010). Recommended Baccalaureate Competencies and Curricular Guidelines for the Nursing Care of Older Adults June 10, 2015. Available from <http://www.aacnnursing.org/Teaching - Resources/Advanced - Practice - Competencies>

Ebersole, P., and Hess, P. (1998). *Toward Healthy Aging*. U.S.A St. Louis: Mosby - Year Book Inc.

Jung Hee Kim. (2006). Effects of Gerontological Nursing Practicum on Attitudes toward Elderly with Dementia and General Elderly among Korean Nursing Student. *Journal of Korean Academy of Nursing*. 30 (4), 645 - 651.

Lore K. Wrigh. (1988). A Reconceptualization of the “Negative Staff Attitudes and Poor Care in Nursing Homes” Assumption. June 10, 2015. Available from <https://academic.oup.com/gerontologist/articleabstract/28/6/813/647045?redirectedFrom=fulltext>

Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco, CA: Jossey - Bass.

Nursing Midwifery Council. (2009). Standards for pre - registration nursing education. June 10, 2015. Available from <https://www.nmc.org.uk/standards/additional - standards/standards - for - pre - registration - nursing - education/>

Sprecher, S. & Fehr, B. (2006). Enhancement of mood and self - esteem as a result of giving and receiving compassionate love. *Current Research in Social Psychology*, 11, 227 - 242.